

Кам'янець-Подільський національний університет імені Івана Огієнка
Навчально-науковий інститут української філології та журналістики
Кафедра української мови

Кваліфікаційна робота
магістра

з теми: **СТРУКТУРНО-СМИСЛОВА**
ОРГАНІЗАЦІЯ КОНЦЕПТУ “ПОДІЛЛЯ”
(на матеріалі художніх творів М. Стельмаха)

Виконала:

здобувачка вищої освіти 2 курсу
групи Ukr1-M22 освітньо-професійної
програми Середня освіта (Українська
мова і література) другого
(магістерського) рівня вищої Освіти
спеціальності 014 Середня Освіта
(Українська мова і література) галузі
знань 01 Освіта / Педагогіка

Рогатюк Маріна Володимирівна

Керівник:

Дзюбак Н. М., кандидат філологічних
наук, доцент кафедри української мови

Рецензент:

Щегельський В.В., кандидат
філологічних наук, ст. викладач
кафедри історії української літератури
та компаративістики

Кам'янець-Подільський – 2023 рік

ЗМІСТ

ВСТУП	3
РОЗДІЛ 1	
Інтерпретація художнього концепту “Поділля”	8
1.1. Лінгвістичний статус художнього концепту, засоби його мовної реалізації	8
1.2. Своєрідність концепту “Поділля” як провідного в концептосфері Михайла Стельмаха	14
Висновки до розділу 1	17
РОЗДІЛ 2	
Методологічні засади дослідження концепту “Поділля”	
2.1. Методика дослідження концепту “Поділля”	18
2.2. Методика вивчення діалектної лексики на уроках української мови ...	25
Висновки до розділу 2	34
РОЗДІЛ 3	
Аналіз структурно-сислової організації художнього концепту “Поділля” в мові творів М. Стельмаха	36
3.1. Ідентифікація структурно-сислових компонентів-вербалізаторів концепту “Поділля”	36
3.2. Географічно-мовний компонент концепту “Поділля”	42
3.2.1. Номінації на позначення загальних просторово-географічних назв концепту “Поділля”	43
3.2.2. Номінації на позначення подільських власних географічних назв....	49
3.3. Інтерпретація концепту “Поділля” в діалектному аспекті	84
Висновки до розділу 3	88
ВИСНОВКИ	90
СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ	94

ПЕРЕЛІК УМОВНИХ СКОРОЧЕНЬ

КА – концептуальний аналіз

ЛТГ – лексико-тематична група

СТв5т – Стельмах М. П. Твори в 5-ти томах

СТв6т – Стельмах М. П. Твори в 6-ти томах

СТв7т – Стельмах М. П. Твори в 7-ми томах

СВТ – Стельмах М. П. Вибрані твори

СХС – Стельмах М. П. Хліб і сіль

СВР1 – Стельмах М. П. Велика рідня. Книга 1.

СВР2 – Стельмах М. П. Велика рідня. Книга 2.

СВРІР – Стельмах М. П. Велика рідня. Інтернет ресурс

СПИСОК ДЖЕРЕЛ ІЛЮСТРАТИВНОГО МАТЕРІАЛУ

1. Стельмах М. П. Велика рідня : роман-хроніка. Книга перша. Київ, 1981. 525 с.
2. Стельмах М. П. Велика рідня : роман-хроніка. Книга друга. Київ, 1981. 413 с.
3. Стельмах М. П. Велика рідня. Інтернет-ресурс URL: [http:// bukvoid.com.ua/library/mihaylo_stelmah/velika_ridnya_roman-hronika/.html](http://bukvoid.com.ua/library/mihaylo_stelmah/velika_ridnya_roman-hronika/.html).
3. Стельмах М. П. Вибрані твори. Київ, 2005. 736 с.
4. Стельмах М. П. Твори : в 5-ти т. Т. 4. Київ, 1962. 452 с.
5. Стельмах М. П. Твори : в 6-ти т. Т. 6. Київ, 1973. 512 с.
6. Стельмах М. П. Твори : в 7-ти т. Київ, 1982 – 1983.
7. Стельмах М. П. Хліб і сіль. Київ, 1978. 576 с.

ВСТУП

Сучасна лінгвоконцептологія як молода та перспективна галузь когнітивної лінгвістики характеризується стрімкими темпами розвитку й розширенням кола актуальних питань, пов'язаних передусім із антропоцентричною парадигмою. Визначення ролі мови як головного засобу отримання, зберігання й передачі національної свідомості, духовних і культурних цінностей, практичного й теоретичного досвіду соціуму та її взаємозв'язок із мисленнєвою діяльністю людини перебуває в річищі окресленого напрямку, а під час дослідження й репрезентації змістової організації концептів, повністю чи частково експлікованих мовними засобами, постає пріоритетним.

Зважаючи на широкий спектр лінгвоконцептологічних завдань, учені виділяють підрозділи галузі, що визначають напрями наукових пошуків: етнолінгвоконцептологія; порівняльна етнолінгвоконцептологія; художня лінгвоконцептологія, що взаємодіє з лінгвостилістикою та лінгвофольклористикою; наукова лінгвоконцептологія (або когнітивна термінологія); лінгвоконцептографія (або лінгвоконцептологічна лексикографія).

Дедалі частіше художня лінгвоконцептологія потрапляє в коло когнітивних досліджень лінгвістів, що пов'язано з підвищенням інтересу до проблем тексту, який ретранслює пізнаваний людиною світ; специфіки експлікації концептуального змісту у творчості відомих українських і зарубіжних письменників; проблем реконструкції провідних концептів індивідуально- авторської концептосфери.

Робота присвячена дослідженню художнього концепту “Поділля” (на матеріалі творів М. Стельмаха), актуалізованого в останнє десятиріччя ХХІ століття й задекларованого в уяві сучасного соціуму як географічна територія України, рідний край, регіон, мала батьківщина.

Актуальність дослідження. Творчість Михайла Стельмаха неодноразово ставала об'єктом як мовознавчих, так і літературознавчих наукових студій. Лексичну синоніміку творів письменника досліджував С. Бевзенко, фразеологію – А. Авксент'єв, Н. Москаленко, А. Цегельська, Л. Яковенко, лексику – Н. Сидяченко, Т. Ткаченко. Мовотворчість Михайла Стельмаха в контексті української народнопісенності описана Л. Козловською. Велику наукову цінність мають розвідки А. Пікалової «Вербалізація концепту ЛЮДИНА в поетичних текстах Михайла Стельмаха», В. Загороднюк «Психологізм романів Михайла Стельмаха», Є. Павленко «Порівняння як граматична та стилістична категорія (на матеріалі роману М. Стельмаха “Велика рідня”）」, Г. Пелех «Стилістичне вживання відокремлених другорядних членів речення в романі М. Стельмаха “Хліб і сіль”」, Л. Новіцької «Топонімія роману Михайла Стельмаха “Хліб і сіль”」 та О. Попової «Емоційні okazіоналізми в художній прозі М. Стельмаха». У переважній більшості вказаних наукових розвідок принагідно зазначалося, що опис території Поділля у творах письменника є однією з визначальних рис його ідіостилю, що й зумовило вибір теми нашої роботи.

Мета роботи – розкрити специфіку концепту “Поділля” в прозі Михайла Стельмаха, його мовну репрезентацію та структурно-смыслову організацію.

Досягнення мети передбачає вирішення таких **завдань**:

- 1) з'ясувати ознаки художнього концепту “Поділля” в концептосфері М. Стельмаха, обґрунтувати методологію його дослідження;
- 2) визначити засоби об'єктивації концепту “Поділля” в прозі письменника, осмислити й номінувати його структурні компоненти-ідентифікатори;
- 3) розглянути особливості репрезентації об'єктивацій концепту, визначити їхній конотативний і функціонально-семантичний аспект;
- 4) описати й структурувати номінативне поле концепту “Поділля”;

Об'єкт дослідження – концепт “Поділля” в текстах Михайла Стельмаха.

Предмет дослідження – вербалізація концепту “Поділля” в прозі письменника, його структурно-сміслова організація.

Джерельну базу дослідження становить мовна фіксація концепту “Поділля”, виокремлена з прозових текстів Михайла Стельмаха, що визначені подільською автентичністю: збірка оповідань «Березовий сік»; романи «Велика рідня», «Дума про тебе», «Кров людська – не водиця», «Правда і кривда», «Хліб і сіль», «Чотири броди», п'єса «Зачарований вітряк»; повісті «Гуси- лебеді летять», «Щедрий вечір».

Методологія дослідження. Для всебічного й комплексного дослідження художнього концепту “Поділля” в мові творів Михайла Стельмаха застосовано як основний *описовий метод*, за допомогою якого виділено, скласифіковано й представлено мовні репрезентанти концептуального змісту. *Метод спостереження над мовним матеріалом і метод компонентного аналізу* уможливили впорядкування вербалізаторів концепту, *етимологічний аналіз, аналіз словникових дефініцій ключового слова* сприяли виокремленню тематичних ідентифікаторів структури концепту.

Теоретичне значення дослідження зумовлено поглибленням уже відомих знань і формуванням нових щодо своєрідності та мовної експлікації концептів- власних географічних назв у літературних текстах. Теоретично значущою для лінгвоконцептології, зокрема художньої, є розробка етапів, методів і прийомів дослідження художніх концептів зі стрижневим словом – топонімом.

Практична цінність одержаних результатів та основних ідей роботи полягає в тому, що вони можуть бути використані під час написання наукових праць із лінгвоконцептології (зокрема художньої), когнітивної ономастики, теорії тексту, стельмахознавства; прислужаться у викладанні спецкурсів у закладах вищої освіти.

Апробація результатів дослідження. Основні положення роботи обговорювалися на засіданнях кафедри української мови Кам'янець-Подільського національного університету імені Івана Огієнка. З теми роботи

виголошено науковий виступ «Діалектизми у мовній картині світу Михайла Стельмаха» на науковій конференції студентів і магістрантів за підсумками НДР у 2022 – 2023 навчальному році (м. Кам'янець-Подільський, 4–5 квітня 2023р.) та опубліковано одноіменну статтю у збірнику наукових праць студентів та магістрантів Кам'янець-Подільського національного університету імені Івана Огієнка.

Структура й обсяг роботи. Дослідження складається з переліку умовних скорочень, списку джерел ілюстративного матеріалу, вступу, трьох розділів, висновків до кожного розділу, загальних висновків, списку використаних джерел (103 позиції). Загальний обсяг роботи – 101 сторінка.

ВИСНОВКИ

Антропоцентрична парадигма лінгвістики розглядає мову як засіб відображення, переосмислення, трансформації предметно-чуттєвого досвіду окремих індивідів і національно-культурної специфіки соціуму. Мова як ретранслятор відбитих у літературних текстах знань про навколишній світ перебуває в центрі досліджень когнітивної лінгвістики, яка в україністиці виявляє себе в галузі лінгвоконцептології.

Стрижневою категорією вивчення концептуальної картини світу, її центральною та ключовою одиницею є концепт – мовно-культурний феномен із характерною дефініційною варіативністю. Розбіжність у трактуванні концепту пояснюється впливом багатьох чинників: напряму дослідження (лінгвокогнітивний / лінгвокультурний), специфіки концепту (тип, ознаки, властивості, способи мовної репрезентації), характеру джерельної бази (художня проза / поезія / публіцистика), обраної дослідником методології опису та ін.

Концепт “Поділля” – провідний, наскрізний концепт концептосфери Михайла Стельмаха; *художній концепт зі стрижневим словом – топонімом*, що спрямований на комплексне відображення ідіостильового тлумачення предмета дослідження шляхом апеляції до географічного простору, історії, культури, діалектного мовлення краю.

Методологія опису концептів ґрунтується на застосуванні різних методів, прийомів і методик концептуального аналізу, розташованих у чітко визначеній послідовності. Опираючись на положення семантико-когнітивного аналізу, вибудовуємо поетапну методику дослідження художнього концепту “Поділля”: ідентифікація інформаційного змісту; верифікація вебалізаторів концепту; побудова структурно-сміслової організації концепту; опис тематичних компонентів; побудова номінативного поля; моделювання польової організації концепту.

Структурно-сміслова організація концепту “Поділля” представлена тематичними компонентами-ідентифікаторами.

Географічно-мовний компонент представлений двома ЛТГ «Номінації на позначення загальних просторово-географічних назв», «Номінації на позначення подільських власних географічних назв».

ЛТГ «Номінації на позначення загальних просторово-географічних назв» у поєднанні з присвійними займенниками *мій, його, наш, свій* та прикметником *рідний* характеризують концепт “Поділля” як малу батьківщину, край, рідну місцевість, у сполученні з іншими прикметниками – вказують на властивості слова-концепту як географічної території. Загальні просторово-географічні назви, що входять до складу метафор та описових мовних зворотів, формують ідіостильовий образ аналізованого концепту. Ці номінації є основою для створення перифраз (*світ сонця; світ перлових світанків; світ садків і пшениць, материних рук і дівочих ясних очей; край пшеничного колосу; земля, уславлена героїчним народом і красою* та ін.), у тексті виконують локативну й асоціативну функції.

ЛТГ «Номінації на позначення подільських власних географічних назв» представлена розрядами топонімів: хоронімами; ойконімами: астіонімами, комонімами; назвами частин сільських і міських поселень; гідронімами: потамонімами, назвами ставків; оронімами; дримонімами; дромонімами; назвами залізничних станцій. Зважаючи на позицію сучасних ономастів (топонімічні одиниці в художньому творі не лише реальні), у роботі виокремлюємо три групи топооб’єктів-комонімів: ідентифіковані повністю, ідентифіковані частково, авторські.

Функціонально-семантичний аспект топооб’єктів Поділля в текстах Михайла Стельмаха вказує на номінацію (називає та ідентифікує топонім на географічній мапі) й локалізацію (реалізується за допомогою мікрофункцій: локалізація історичних подій; просторові ознаки предмета, особи; просторові координати дій, явищ; напрямок руху, переміщення в просторі; межі простору, його кордони) об’єктів, виражає їхнє емотивно-експресивне (возвеличення, захоплення малою батьківщиною, рідним краєм) і символічне значення.

Виявлено, що номінативна й локативна функції топооб'єктів реалізовані в художніх текстах Михайла Стельмаха повними й скороченими географічними номінаціями в безприйменниковому, прийменниковому та займенниковому оточенні; за допомогою поєднання онімів із конструкціями *у своєму селі, у/в селі, у/в село, біля самого, біля містечка, у глиб, у ті, в отой, аж у, аж у саму, аж до самого, аж з, з села, з ... на, з ... у, з ... до, від ... до;* та сполученням топонімів із прийменниками *у, в, на, з, із, до, від, біля, побіля, під, коло, через, вздовж, обабіч, поза, од, з-над, за, понад.* У ході дослідження виявлено тенденцію до переплетення локативних функцій «локалізація історичних подій» і «напрямок руху, переміщення в просторі».

Мікрофункція «просторові ознаки предмета» виявляється в географічних характеристиках природи й ландшафту краю; флори й фауни; їжі; захисних споруд; документації, книг; осель, поселень; видобувних об'єктів; шляху. Мікрофункція «просторові ознаки особи» вказує на посаду, професію, рід діяльності, віросповідання, статус особи; міфічну істоту; номінує слова-назви спорідненості й свояцтва; ідентифікує місце народження й проживання особи. Місце народження та проживання осіб реалізоване в тексті: 1) неповними реченнями, у яких опущені головні члени, а топонім ужитий із прийменниками *з, із;* 2) двоскладними повними, неповними ситуативними й контекстуальними реченнями, у яких підмет виражено особовим займенником *я* в препозиції до топооб'єкта та власною назвою-антропонімом у препозиції та постпозиції до топооб'єкта.

Номінації на позначення подільських власних географічних назв уведені в канву художніх текстів письменника за допомогою мовних одиниць (повні та скорочені форми онімів, архаїчні, військові номінації, дієприкметникові та фразеологічні звороти, нагромадження топонімів – «топонімічні масиви», односкладні та двоскладні речення) та стилістичних тропів (персоніфікація, метафора, порівняння).

Локативна й асоціативна функції відтопонімних номінацій реалізовані в значенні «просторові ознаки особи, предмета», що характеризує географічне

розміщення осіб, поселень, організацій, предметів хатнього начиння, зернових, овочевих, фруктових культур та актуалізує концепт “Поділля” в суспільній свідомості.

Мовний компонент концепту представлений діалектною лексикою Поділля. Лексичні подолізми репрезентовані іменниковими (номінації страв, продуктів харчування; засобів пересування; предметів побуту, будівництва; рослин; емотивно-оцінні номінації осіб; ткацьких виробів, одягу та його частин; абстрактних понять), дієслівними (діалектизми на позначення дій) і прислівниковими (діалектизми на позначення ознак дій і станів) номінаціями, які у своїй єдності відтворюють подільську говірку, формуючи в такий спосіб територіальний і мовний портрет представників різних суспільних верств.

Концепт “Поділля” – художній концепт зі стрижневим словом – топонімом. Показники його регіональної автентичності створюють у свідомості письменника неповторний, різноплановий, багатогранний концептообраз Поділля, що отримав статус провідного в мовотворчості Михайла Стельмаха.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

- Аркушин Г.Л. На заняттях мовного гуртка. *Укр. мова і літ. в шк.* 1986. № 4. С. 62–65.
- Бабій Ф.И. Лексичні діалектизми в мові учнів. *Укр. мова і літ. в шк.* 1974. № 12. С. 57–59.
- Бевзенко С. П. Українська діалектологія. Київ, 1980. 248 с.
- Беляєв В. Г. Співець рідної землі. *Стельмах М. П. Твори : в 5-ти томах.* Київ, 1962. Т.1. С. V–LII.
- Бибик С. Діалектне слово в словнику і в тексті. *Семантика мови і тексту: збірник статей VIII Міжнародної конференції.* Івано-Франківськ, 2003. С. 46–50.
- Благодарна О. М. Номінативні засоби вербалізації концепту робота та їх частиномовна класифікація (на матеріалі англійської мови). *Вісник СумДУ. Філологія.* 2007. №2. С. 94–102.
- Брилінський Д. М. Словник подільських говірок. Хмельницький, 1991. 117 с.
- Букреева Л. Л., Диденко Н. Н. Художественный концепт «HUNGER» в произведении Г. Грасса «BEIM HAUTEN DER ZWIEBEL». *Записки з романо-германської філології.* 2010. Вип. 25. С. 45–53.
- Бураго О. Г. Концепт «Киев» в русскоязычной поэзии XIX–XXI в.в. : дисс. ... канд. филол. наук : спец. 10.02.02 «Русский язык». Киев, 2017. 213 с.
- Буряк Б. С. Слово про художника і людину. *Стельмах М. П. Твори : в 6-ти томах.* Київ, 1972. Т.1. С. 5–20.
- Великий тлумачний словник української мови / уклад. і гол. ред. В. Т. Бусел. Київ, 2007. 1736 с.
- Великий тлумачний словник української мови / уклад. Т. В. Ковальова. Харків, 2005. 767 с.
- Вильчинская Т. П. Полевой метод в исследовании концептов. *Слово, высказывание, текст в когнитивном, прагматическом и культурологическом аспектах.* 2008. Т.2. С. 56–60.

- Вільчинська Т. П. Конотація у змістовій структурі концепту. *Наукові записки ТНПУ. Мовознавство*. 2007. №1 (16). С. 334–336.
- Вільчинська Т. П. Концептуалізація сакрального в українській поетичній мові XVII – XVIII ст. : монографія. Тернопіль, 2008. 424 с.
- Врублевська Т. В. Гідрооб’єкти Поділля у прозі Михайла Стельмаха. *Наукові записки ТНПУ. Мовознавство*. 2017. Вип.1 (27). С. 92–96.
- Врублевська Т. В. Елементи подільського говору у прозі Михайла Стельмаха. *Science and Education a New Dimension. Philology*. Budapest, 2017. V (41). Is.145. P. 57–60.
- Врублевська Т. В. Поняття “концепт” у лінгвокогнітивних дослідженнях : етимологія, основні підходи до визначення. *Наукові записки ВДПУ імені Михайла Коцюбинського. Філологія (мовознавство)*. 2014. Вип. 19. С. 213–217.
- Врублевська Т. В. Специфіка регіонального концепту “Поділля” у мовотворчості Михайла Стельмаха. *Подільська регіональна лексикологія : стан та перспективи* : матеріали VII Всеукраїнської науково-практичної конференції студентів, аспірантів і молодих учених. (Вінниця, 26–27 квітня. 2018). Вінниця, 2018. С. 41–46.
- Врублевська Т. В. Структурно-змістове наповнення топонімічного концепту “Поділля” (на матеріалі прози Михайла Стельмаха). *Virtus: Scientific Journal*. 2017. P. 197–203.
- Глушко М. Етнографічне районування України : стан, проблеми, завдання (за матеріалами наукових досліджень другої половини XX – поч. XXI ст.). *Вісник Львівського університету. Історія*. 2009. Вип.44. С. 179–214.
- Говорун В. Д., Тимощук О. О. Річки Хмельниччини. Хмельницький, 2010. 210 с.
- Голобородько К. Ю. Лінгвістичний статус концепту. *Лінгвістика*. 2003. Вип.1. С. 16–21.
- Голоух Л. В. Вербалізація концептів простору в романах Й. Струцюка. *Науковий вісник ВНУ імені Лесі Українки. Філологічні науки*.

Мовознавство. 2011. Вип.1. С. 35–38.

- Голубовська І. О. Етнічні особливості мовних картин світу : монографія. Київ, 2004. 284 с.
- Горпинич В. О. Словник географічних назв України :Топоніми та відтопонімічні прикметники. Київ, 2001. 526 с.
- Гриценко П. Про антропоніми, топоніми та інші власні назви (на матеріалі прози М. Стельмаха). *Урок української*. 2003. №3. С. 23–27.
- Гриценко П.Ю. Ареальне варіювання лексики. К.: Наук. думка, 1990. 272 с.
- Дейниченко Н.П. Питання вивчення зоологічної лексики рідного краю в курсі «Українська діалектологія»: Метод. поради. Суми: Б.в., 1984. 119 с.
- Денисик Г. І. Природнича географія Поділля. Вінниця, 2006. 183 с.
- Дзендзелівський Й.О. Програма для збирання матеріалів до Лексичного атласу української мови. К.: Наук. думка, 1987. 299 с.
- Дорошенко М.І. Подолання діалектизмів у мові учнів. *Укр. мова і літ. в шк.* 1970. № 6. С. 58–64.
- Дорошенко О.А. Робота вчителя-словесника в умовах місцевої говірки. *Укр. мова і літ. в шк.* 1991. № 12. С. 18–22.
- Енциклопедія історії України : Т.10 : Т – Я / редкол.: В. А. Смолій (голова) та ін. Київ, 2013. 784 с.
- Енциклопедія історії України : Т.5 : Кон – Кю / редкол.: В. А. Смолій (голова) та ін. Київ, 2008. 568 с.
- Етнографія України / за ред. С. А. Макарчука. Львів, 1994. 520 с.
- Євтушок О.М. До опрацювання діалектної лексики в школі. *Укр. мова і літ. в шк.* 1986. № 3. С. 43–47.
- Жайворонок В. В. Етнолінгвістика в колі суміжних наук. *Мовознавство*. 2004. № 5/6. С. 23–35.
- Жайворонок В. В. Українська етнолінгвістика: деякі аспекти досліджень. *Мовознавство*. 2001. № 5. С. 48–64.
- Жилко Т. В. Нариси з діалектології української мови : навчальний посібник.

Київ, 1966. 308 с.

Задорожна О. М. Теоретичні засади дослідження концепту. *Наукові записки ТНПУ. Мовознавство*. 2005. №1 (13). С. 206–217.

Історія міст і сіл Української РСР : у 26 т. Вінницька область / редколегія тому: Олійник А. Ф. (голова) [та ін.]. Київ, 1972. 779 с.

Історія міст і сіл Української РСР : у 26 т. Тернопільська область / редколегія тому: Нечай С. П. (голова) [та ін.]. Київ, 1973. 640 с.

Історія міст і сіл Української РСР : у 26 т. Хмельницька область / редколегія тому: Мехеда М. І. (голова) [та ін.]. Київ, 1971. 708 с.

Кагановська О. М. Лінгвокогнітивний аспект утілення текстових концептів у французькій та українській художній прозі. *Науковий часопис НПУ ім. М. П. Драгоманова. Сучасні тенденції розвитку мов*. 2007. С. 50–57.
URL: <http://enpuir.npu.edu.ua/bitstream/123456789/.../Kahanovska.pdf>.

Кагановська О. М. Проблема інтерпретації текстових концептів у художньому прозаїчному творі. *Мова і культура. Філологія*. Вип. 3. Т. IV : Мова і художня творчість. Київ, 2001. С. 114–121.

Кагановська О. М. Текстові концепти художньої прози (на матеріалі французької романістики середини ХХ сторіччя) : монографія. Київ, 2002. 292 с.

Карпенко А. В. Концепт у сучасних лінгво-когнітивних дослідженнях: підходи до визначення та типологія. *Перекладацькі інновації* : матеріали II Всеукраїнської студентської науково-практичної конференції. Суми, 2012. С. 9–13.

Карпенко О. Ю. Когнітивна ономастика як напрямок пізнання власних назв : дис. ... д-ра філол. наук : спец. 10.02.15 «Загальне мовознавство». Одеса, 2006. 416 с.

Карпенко О. Ю. Концептуалізація власних назв у художньому творі. *Записки з ономастики*. 2002. Вип.6. С. 80–88.

Карпенко О. Ю. Ментальна організація власних назв. *Мовознавство*. 2004. №4. С. 25–34.

- Коваленко А. О. Ороніми західного Поділля. *Записки з ономастики*. 2015. Вип.18. С. 293–301.
- Ковтун Н. Концепт як ключове поняття когнітивної лінгвістики. *Гуманітарна освіта в технічних вищих навчальних закладах*. 2009. Вип.19. С. 88–99.
- Козачук Г.О. Опрацювання теми «Прислівник» у діалектних умовах. *Укр. мова і літ. в шк.* 1975. № 11. С. 83-87.
- Козачук Г.О. Особливості вивчення займенника в діалектних умовах. *Укр. мова і літ. в шк.* 1974. № 1. С. 59–61.
- Козачук Г.О. Робота над словником місцевої говірки. *Укр. мова і літ. в шк.* 1970. № 7. С. 55–58.
- Кононенко В. І. Концепти українського дискурсу: монографія. Київ – Івано-Франківськ, 2004. 248 с.
- Кононенко В. І. Символи української мови. Івано-Франківськ, 1996. 272 с.
- Кононенко В. І. Смилова структура концепту. *Семантика мови і тексту* : матеріали ІХ Міжнародної конференції. Івано-Франківськ, 2006. С. 248–250.
- Коханська А. О. Гідронімія басейну річки Збруч. *Записки з ономастики*. 2015. Вип.18. С. 364–371.
- Коханська А. О. Функції гідронімів (на матеріалі творів Михайла Стельмаха). *М. П. Стельмах і сучасність* : матеріали Всеукр. наук.-практ. конф. Хмельницький, 2012. С. 69–75.
- Лингвоконцептология: перспективные направления : кол. моногр. Луганск, 2013. 624 с.
- Лисиченко Л. А. Структура мовної картини світу. *Мовознавство*. 2004. №5/6. С. 37–38.
- Мановицька М.Я. Усунення діалектних помилок у мові учнів. *Укр. мова і літ. в шк.* 1973. № 5. С. 67–70.
- Матвіяс І.Г. Атлас української мови і його значення для шкільної практики. *Укр. мова і літ. в шк.* 1974. № 7. С. 30-34.

- Мех Н. О. Інтерпретація концептів слово, мова в українській культурній традиції : монографія. Переяслав-Хмельницький, 2008. 211 с.
- Мороз О. Топоніми як компоненти художнього тексту (на матеріалі роману «Сонячна машина» В. Винниченка). *Сучасні проблеми мовознавства та літературознавства*. 2011. Вип.15. С. 351–355.
- Немировська О. Ф. Топонімікон як актуалізатор художнього простору (на матеріалі роману І. С. Нечуя-Левицького «Гетьман Іван Виговський»). *Записки з ономастики*. 2005. Вип.8. С. 83–93.
- Нідзельська Ю. М. Концепт як відображення універсального та етноспецифічного у свідомості етносу. *Вісник ЖДУ. Філологічні науки*. 2009. Вип. 45. С. 160–162.
- Нідзельська Ю. М. Концептологія як провідний напрям сучасної лінгвістики. *Вісник ЖДУ. Філологічні науки*. 2013. Вип.4 (70). С. 168–171.
- Ніконова В. Г. Трагедійна картина світу в поезії Шекспіра : монографія. Дніпропетровськ, 2007. 364 с.
- Ніконова В. Г. Художні концепти в трагедіях Шекспіра: польова структура. *Наука і сучасність*. 2007. Т. 60. С. 194–205.
- Омельченко З.Л. Робота над подоланням діалектних помилок при вивченні морфології. *Укр. мова і літ. в шк.* 1986. № 3. С 37–43.
- Особливості вивчення фонетики й орфографії в діалектних умовах. *Методика викладання української мови / За ред. С.І. Дорошенка. К.: Вища шк., 1982. С. 234–239.*
- Павликівська Н. М. Географічні терміни в мікрогідронімії Вінниччини. *Наукові записки ВДПУ імені Михайла Коцюбинського. Філологія (мовознавство)*. 2012. Вип.16. С. 388–393.
- Павликівська Н. М. Лексико-семантичні і словотвірні типи назв непроточних водоймищ Поділля : автореф. дис. ... канд. філол. наук. Дніпропетровськ, 1991. 16 с.
- Павликівська Н. М. Мікрогідронімія Вінниччини: від емпірики до узагальнень : монографія. Вінниця, 2014. 292 с.

- Павликівська Н. М. Словник мікрогідронімів Вінниччини. Вінниця, 2013. 147 с.
- Селиванова Е. А. Когнитивная ономазиология. Киев, 2000. 247 с.
- Селіванова О. О. Сучасна лінгвістика : термінологічна енциклопедія. Полтава, 2006. 716 с.
- Селіванова О. О. Сучасна лінгвістика: напрями та проблеми. Полтава – Київ, 2008. 712 с.
- Семегин Т. С. Когнітивна лінгвістика: історія становлення і сьогодення. *Наукові записки Національного університету «Острозька академія». Серія «Філологічна»*. 2012. Вип. 23. С. 154–155.
- Симоненкова Л.М. Вивчення фонетики і морфології в умовах місцевих говорів. К.: Рад. шк., 1981. 134 с.
- Скаб М. Словотвірні потенції слова як концептовиражальний засіб. *Вісник ПНУ ім. В. Стефаника. Філологія*. 2007. Вип. XV–XVIII. С. 478–482.
- Словарь української мови / упор. Б. Грінченко : в 4-х тт. Т.3. Київ, 1997. 506 с.
- Словник гідронімів України / укладачі І. М. Желєзняк, А. П. Корепанова, Л. Т. Масенко та ін. Київ, 1979. 779 с.
- Словник української мови : в 11-ти тт. / АН УРСР. Ін-т мовознавства / ред. І. К. Білодід. Київ, 1970–1980.
- Слухай Н. В., Снитко О. С., Вільчинська Т. П. Когнітологія та концептологія в лінгвістичному висвітленні : навч. посіб. Київ, 2011. 367 с.
- Старко В. Ф. Концепт гра : монографія. Луцьк, 2007. 204 с.
- Струманський В. П. Народнознавство Поділля : хрестоматія. Хмельницький, 1995. 448 с.
- Тищенко Т.М. Робота учителя-словесника в умовах місцевої говірки. *Актуальні проблеми лінгвістики і лінгводидактики: Зб. матеріалів загально- університетської звіт. наук. конференції викладачів, аспірантів, студентів*. Умань, 2000. С. 53–55.
- Ткаченко Т. Діалектизми в мові прози М. Стельмаха. *Мовознавчий вісник*.

2010. Вип. 12. С. 232–235.

Ткачук П.Є. Засвоєння учнями орфоепічних норм в умовах місцевих говірок.

Укр. мова і літ. в шк. 1973. № 6. С. 43–54.

Топонімічний словник України / за ред. М. П. Яценко. 2009 р. URL:

http://www.toponymic-dictionary.in.ua/index.php?option=com_content&view/=section&layout=blog&id=16&Itemid=17.

Торчинська Н. М., Торчинський М. М. Словник власних географічних назв

Хмельницької області. Хмельницький, 2008. 549 с.

Українська мова: енциклопедія / редкол.: Русанівський В. М. (співголова),

Татаренко О. О. (співголова), Зяблюк М. П. та ін. Київ, 2000. 752 с.

Фененко М. В. Топоніміка України в творчості Тараса Шевченка. Київ, 1965.

128 с.

Хлистун І. Топоніми в художньому тексті (на матеріалі української поезії II

пол. XX ст.). *Урок української*. 2003. № 10. С. 23–25.

Цапок О. М. Поняття “концепт” у когнітивній лінгвістиці. *Наукові записки*

КДПУ ім. В. Винниченка. Філологічні науки (мовознавство). 2001. Вип. 31. С. 10–12.

Чабан Н. А. Стереотипы: принципы концептуального анализа. *Лінгвістичні*

студії. 1997. Вип. 2. С. 20–28.

Шевченко И. С. Подходы к анализу концепта в современной когнитивной

лингвистике. *Вісник ХНУ ім. В. Н. Каразіна. Романо-германська філологія*. 2006. № 725. С. 192–195.

Шеремета Н. Вивчення лексики подільських говірок: Метод. рекомендації.

Кам'янець-Подільський: Б.в., 2005. 45 с.

Яковлева В. Б. Вербалізація концепту сім'я в українській мовній картині

світу : дис. ... канд. філол. наук : 10.02.01 – українська мова. Харків, 2008. 240 с.